

כולוגיה ולחיטוטי פסיכו־אנאליזה—ובסיכום. עם כל זאת, שירה גברית, חזקה, גאה, מעוררת כבוד.

זו הזדמנות שבה מתבקש ממש שיופנה הקורא אל המקור גופו, בלי גינוני־מבקר ומחוך. בלי ציטוטים והשוואות והדגמות. ורק כמוטו לשורות אלו של המלצה כמו גם, אולי, לספר השירים הזה כולו, כדאי להביא כאן צמד־שורות החותם את השיר "מבור" (ע' 36):

מלאכת מחשבת האש ההופכה
את הבור בולעך לכור קרבך.

ב. מ.

עמדת ישראל

עיקרה של חוברת זו הוא מאמר שהוזמן אצל המחבר בשביל "הגליון המיוחד" המפורסם של "טאן מודרן" שביקש ז' פ. סארטר, עורכו, ליחד לסיכסוך הישראלי־הערבי, גליון שלאחר הכנות ממושכות ומהומה לרוב ראה אור, סוף־סוף, בהיקף של כאלף עמוד, רק בסוף יוני 1967. מה כל אותו מפעל נראה היה, במסיבות החדשות, טירחה־לבטלה ואנא־כרוניזם גמור, גם חיבורו זה של האלוף הר"כבי כן; ולא עוד אלא יש מקום להרגשה שאם הוזדרו האלוף להוציא אתה בחוברת גפרדת לקורא העברי, בתוספת כעין הקדמת־התנצלות, הרי זה מתוך מין כוונה לחסוף את תשומת־לבנו בטרם נעכל כהלכה את התמורה הגדולה המתחוללת סביבנו ובחוכנו, ובטרם נספיק להבחין באי־הרלבנטיות הגמורה של כל אותה עבודה למדנית וכבדת־סבר.

פובליציסטים ורושמי־רשומות בעתונות העברית קשרו כתרים הרבה לקונטרס זה. שבחים ששיבחוהו, מעלות אשר מנו בו, מעידים עליהם ועליו כאחד. קודם־כל, הרי באמת דו"מ כי מאז "אנחנו ושכנינו" שהוציא ד. בן־גוריון ב־1931—ולהוציא אותה עבודה, מפוקפקת מכמה וכמה בחינות, על "בטחון ישר"

צף בכלל ברשות־הרבים, עד שצעירים בקהל שוחרי־שירה שבתוכנו אולי אינם יודעים כלל שהוא קיים אישם "על המפה". לאמיתו של דבר אין הוא בחזקת פנים חדשות כל־עיקר. נמנה היה עם חבורת המשוררים והמספרים הצעירים שבאמצע שנות ה־40 הופיעו במקובץ בחוברת "דף חדש", ומשך שנים אחדות היה מוחזק אחד הבולטים בכוכבי המשמרת הצעירה בשירה של אז. עם זאת, מאז־ומתמיד שביל־יחיד היה שבילו, משעול צר שאינו נמשך אל שער־בת־רבים וניתר־נרתע מהמולתן של חבורות כלשהן.

חמישה־עשר השירים המכונסים בשלושה תריסרי העמודים של "שוב ושוב" דין הוא שאכן ישיבו את השם עוזר רבין לתודעתם של שוחרי־שירה, חרף הכדלים ניכרים בין השירים גופם מצד עוצם החוויה ועוז הביטוי, מצטרפים הם לכלל תופעה שאין לה אחיות הרבה בשירה העברית של העשור הנוכחי בכל הנוגע לתוקף פיוטי, לאותנטיות, לעמ־קת ההרגשה ולחריפות האינטואיציה.

בתוך חלקת־הפיוט הזאת הקטנה, המוקפת חומה, מתנשאים כהרים כמה שירים ארוכים למדי, הבאים רצופים בזה אחר זה מעמוד 11 עד 33: "נאפופים", "למה לא תקום? והברק", "יד האהבה", "ידך המושטה", "כל עוד הנר" ו"קושר". אלה הם עיקרו של הספר, כשם שניכר במ שהם דם־התמצית של המשורר. אין הם שירה "בריאה", גיבורית או אמיצה, קוראת־תגר או רושפת־תאווה, ואין בהם גם כל התנאות במלאכת־השיר, ולא צל־צלם של קונדסות ומאניריות, ובוודאי לא פזילה "אידאית" כלשהי. אדרבה: במיט־בה, ולא רק במיטבה, הרי זו שירה נזירית־מסוגפת ביותר, מעונה ומיוסרת, חמורה ומור־צקה בבניינה, גדושה סימולת אירוטית קמ־אית ועם זאת אישית עד מאד, רדופת אי־בטחון ואי־נחת, מכורסתמת פחדי אי־אונים, מפרפרת בסבכי בדידות ובמכאובי ניכור, מע־בירה צמרמורת לרגעים בישרונה התהומית, המעורטלת, חומר מלוא־הפניים לניתוחי פסי־

* היושפט הרכבי: עמדת ישראל בסכסוך ישראל—ערב; הוצאת דביר, 1967; 79 עמ'.

* עוזר רבין: שוב ושוב (שירים); ספרית פועלים, 1967; 39 עמ'.

שאינן אנו מקבלים את כולן—עשויים להיות בעלי השפעה מרגיעה. יתר על כן, השינוי נדרש גם למען נהיה אנו שלמים עם עצמנו.

נחמד, לא ?

אכן, בהמשך הדברים (ע' 60) מטיל המחבר המלומד ברק-אור עונו וחד על מציאותנו: "לשני הצדדים", הוא קובע, "גישות אידיאולוגיות היכולות לשכנע את עצמם מבהינת העמדה הסובייטיבית של עצמם, ואפילו האמת הסובייטיבית שלהם". הבהרה נוקבת זו מכשירה אותנו באחת להרעה גועזת מאד, הבאה ממש סמוך לאחר-מכן, כשהאלוף הרב כבי אומר לנו:

מכיון שיש באידיאולוגיות של שני הצדדים גורמים היכולים להפריע לעשיית שלום, נראה לי כי השלום יבוא מתוך מידה של "התפרקות-ממשק אידיאולוגית" ... זיקוק ה-

אל", שלפחות בהלקה נכתבה בידי ד"ר (?) ישראל (?) בר (?) וראתה אור אחרי מותו של זה. ב-1965—לא נדפס בעברית שום עיון מקיף במסכת היחסים של המזרח התיכון מזווית-הראייה של תל-אביב. דבר זה כש-לעצמו הופך את קונטרסו של האלוף הרבני לחידוש שכמעט אפשר לכתו "מסעיר", אם לנקוט שם-תואר החביב על מחברנו (ר', למשל, ע' 50: "ראייתם של הערבים בציונות תופעה קולוניאליסטית היא עיוות מסעיר"; וכן, שם: "השוואת הציונות לנאציות... היא לעז מסעיר"). אבל חוץ מזה, במידת-מה אולי משום שמעיקרו התכוון המחבר ליציא—ולא ליציוא סתם אלא לציריכתם של בעלי-תריסים, בעלי-מוסר ומשיב-טעם—הרי נזקק הוא להרבה סממנים של אקדמיות, שאם גם חסרה היא כאן את תנופת-הקולמוס ההיסטורי-ריטורית-המכלילה של אחד כפרופ' י. טלי מן, יש בה כדי להעביר רטט נעים של יראת-כבוד ושל חשיבות-עצמית בהוט-שדרתו של קורא קרתן.

אם נשתדל למנות כרוכל את כל אמרייה-שפר הריקים, המליצות הנבובות ודברי-הלהג החגיגיים שבקונטרס זה שלפנינו יהיה עלינו להעתיקה כמעט כולה, כלשונה וככתבה, וספק אם יהיה זה תרגיל הנושא ברכה למישהו מן המעוניינים. אולי די שנדגים את הסענה בדוגמה אחת או שתיים, לקוטות באקראי באמת. הנה, אפוא, פיסקה אחת קטנה (ע' 59), זרועה "אם" ו"גם" ו"אמנם" כצייני-קדם על ציפוי של עוגה:

...שלילה כוללת של הטרוניה הערבית חוש-בני שהיא מכשול לשלום. השלום לא יבוא מתוך התחסדות עצמית והשפלת היריב, אלא דוקא בהצגת הבנה לטרוניותיו, והדג-שה שאין ברירה אלא להשלים עם המציאות של קיום-ייחוד בשלום והצגת נכונות תקיפה להגן עליו. אמנם אין זה מכניזם פשוט שהצגת הבנה לעמדת היריב תעורר בו צורך להבנה לגבינו, אף על פי כן עשוי-יה ההבנה להועיל. עצם אי ההתכחשות לטענותיו, עצם היוכחו שאנו מכירים אותן, ויכולים לחזור עליהן בנאמנות ולהציגן כיאות ואף לדון בהן בכובד ראש, אפילו

דקלים ותמרים

צרוך

שירי עם

ערביים

בתרגום

נתן זך וראשד חוסיין

3-60

לשון מקרא ולשון חכמים

מאת: אבא בנדויד

באיזה סגנון לכתוב עברית ?

הספר פורש את בעית שתי

הלשונות המקראית

והמשנאית לכל היקפה

ההיסטורי למן ראשיתה ועד

לעברית המחודשת שבפינו

19-50

הוצאת דביר

מה יותר אין פרושה שנחלד להעריך את מפעלה... אישית, נדמה לי שעמידתי על הסבך הטרגי שבציונות לא פגמה בציונות אלא להפך הגבירה אותה...

לא, באמת. כל כמה שנעריך את ריבוי צדדיה של מציאות, את קשייה של חד-מש" מעות, אין ספק שלאחר שיטוט בערוגות-הבושם של הרכבי-הנוטפות מור ואהלות של בקורת-עצמית מתחסדת, שקיות נועם מדומה של איזון ואיפוק וזרועות ביטויים חכמניים—תצא נפשנו אל דברים ממשיים יותר בעניינים הגורליים אשר להם הוא נזקק. אראו נבקש לנו אנשים שלא רק ידברו באוזנינו אלא גם יאמרו משהו.

ובתוצאה הזאת, הלא-מכוונת, אולי יתבטא שירותו העיקרי של קונטרס זה.

י.ע.

מחשבה הלאומית מן הגורמים המפריעים להומניזציה של היריב... הדה-אידיאולוגיזציה של הקונפליקט פרושה יציאה מהמעגל של שכנוע עצמי וצדקנות... יש שאידיאולוגיה נעשית אויבתה של האמת.

כאן, סוף-סוף, דברים של טעם, לכאורה. מה עוד שליתר תוקף מוסיף מהברנו ואומר:

השינוי הנתבע קל דווקא לדור שנוולד בארץ, שבשבילו ישראל היא מולדתו הנורמלית והיחידה... הציונות בשבילו היא פחות חוויה אידיאולוגית ויותר מציאות פרגמטית... קשרו לישראל אמיץ וספונטאני וישר-אליות תביאו להגנה על קיומה בחרוף נפש.

אך כדי להוציא אי-הכנה בנקודה חשובה זו, הקדים כבר להודיענו (ע' 52):

האידיאל הציוני עצמו ודאי שהוא נשגב ונעלה... ראייתנו את הציונות בצורה של-

ספרית פועלים בע"מ

ת"א, רח' אלנבי 73, טל. 611-431

עתה זה הופיע:

המסע הלבן

שמאי גלנדר

קובץ סיפורים שלישי של הסיפור איש קיבוץ, המהלך בצעדים מאושיים בשביל שכשכ לעצמו בייחוד-הראייה והעיצוב. סיפורים מרתקים בזרמי-המעמקים שבהם. ספר חדש בסדרת, "דעת-ומנוח":

המלחמה בחברה

המודרנית / א. ביוקאן

עם נספח מיוחד:

מלחמת ששת הימים

עברית נ. בן-עמי

המחבר—ממייסדי המכון למחקרים סטרא-טגיים—נוגע בשאלות המרכזיות השונות, הכרוכות באפשרות של התנגשות ביני-לאומית.

כל עוד / ט. רייבנר

ספר שירים חדש של המשורר שזכה בפרס אקו"ם תשכ"ז.

הוצאת הקיבוץ

המואחד

תל-אביב, רח' סטיון 27, טל. 246194

ספרים חדשים

מתי מגד / דוסטויבסקי,

קפקא, בקט

עיונים ביצירותיהם. כנספחות לספר—מסתו של המחבר "לפני השער הנעול", וכן: הסופר כ"גואלו של העולם"; קפקא היוצר ופרשניו; המפלצת בעלת שני הראשים.

הנרי פרנקפורט / לידתה

של הציביליזציה במזרח

הקרב

תרגום: אברהם יבין

בספר פיפולארי זה סוקר הארכיאולוג הנודע את תקופת-המעבר, שבה מתגבשות התכונות המאפיינות כל עם במרוצת ההיסטוריה שלו. היא מתרכזת בחקר הציביליזציה של מסופוטמיה ומצרים, ובמגע בין השתיים. שמבחינת רבות הן אמות תרבותו של העולם המערבי. 142 עמ' + 50 תמונות.